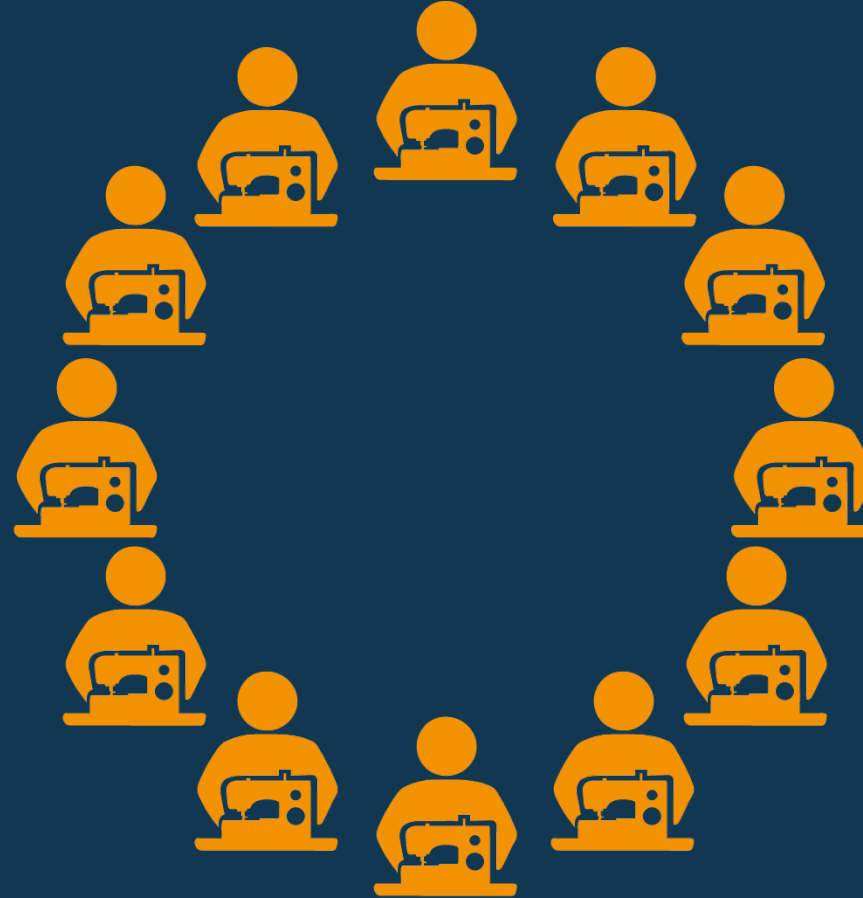

NOVEMBRE 2017

Clean
Clothes
Campaign

PAY A **LIVING
WAGE**

FÀBRIQUES D'EXPLOTACIÓ LABORAL A EUROPA

Resultats dels últims estudis realitzats per la Campanya Roba Neta al centre, est i sud-est europeu

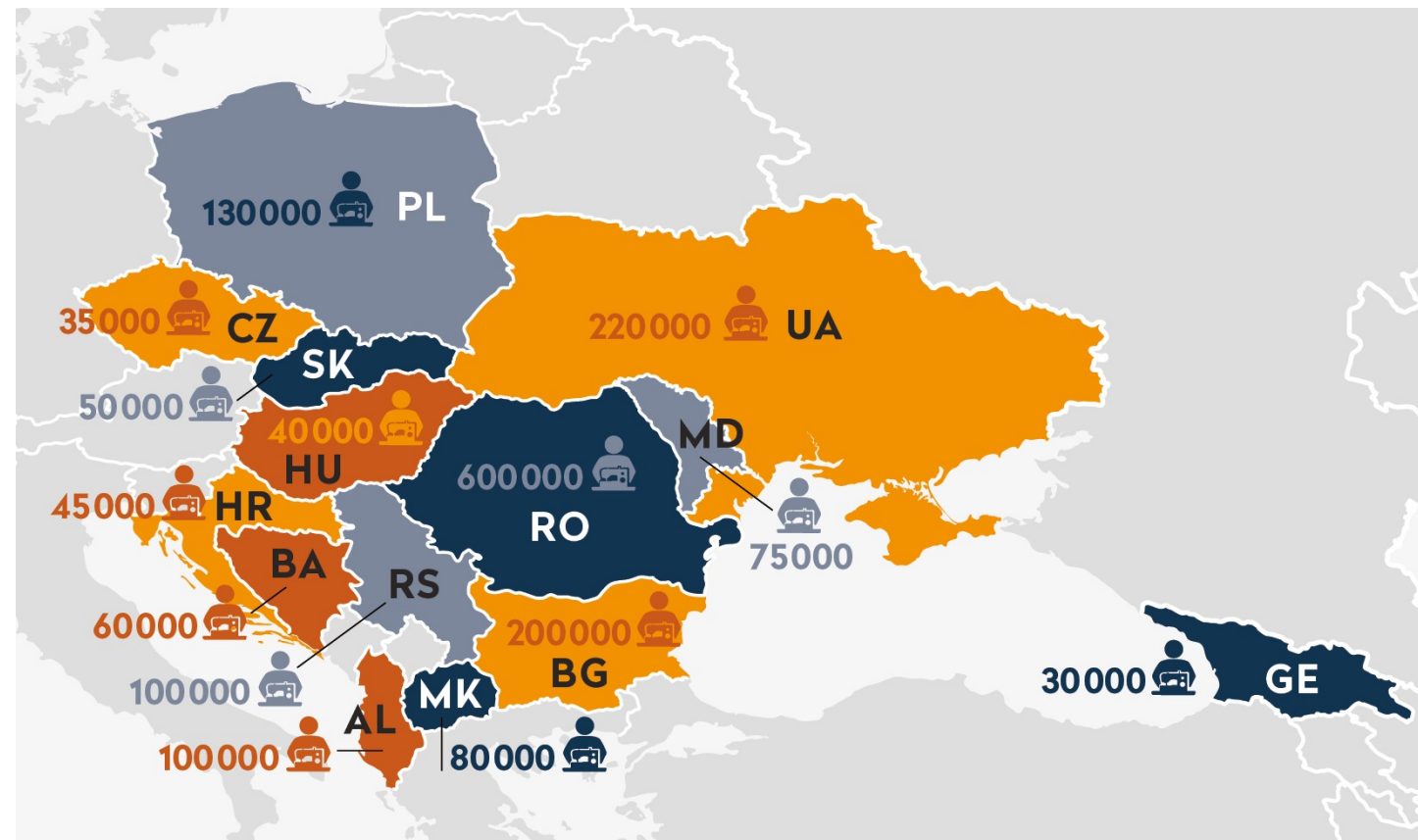
Resum

Hi ha una gran diferència entre els salaris actuals de les treballadores de la indústria tèxtil i el nivell de vida al centre, l'est i el sud-est europeu.

La implementació de lleis laborals no està funcionant i alhora està tenint un impacte negatiu a la vida de les treballadores.

Més d'1,7 milions de persones treballen a la indústria del tèxtil o del calçat a països del centre, l'est i el sud-est d'Europa*

A totes aquestes regions, la força de treball és majoritàriament femenina. De totes les persones treballadores registrades al sector del tèxtil, entre un 79% i un 92% són dones.

* Nombre total de persones treballadores, formals i informals, basat en una estimació d'evidència empírica i amb bases d'economia extraoficials

Publicacions de la Campanya Roba Neta (CRN) a la regió: un descobriment per a moltes

2014: [Stitched Up](#)

2016: [Labour on a Shoestring](#)

2017: [The Real Cost of Our Shoes](#)

Lluny de ser un problema exclusiu de les treballadores del sector del tèxtil a Àsia, aquests estudis mostren que l'etiqueta "Made in Europe" no garanteix unes millors condicions per a les treballadores d'aquest sector a Europa.

THE REAL COST
OF OUR SHOES

Deconstruint el mite del “Made in Europe”

En resposta a la creixent atenció mediàtica i l'augment de consciència de moltes consumidores en relació al funcionament de la indústria tèxtil a Àsia, algunes marques han començat a comercialitzar els seus productes amb l'etiqueta “Made in Europe” o “Made in EU”. Malauradament, la relació entre l'origen europeu dels productes i la justícia i responsabilitat social, no és més que un mite.

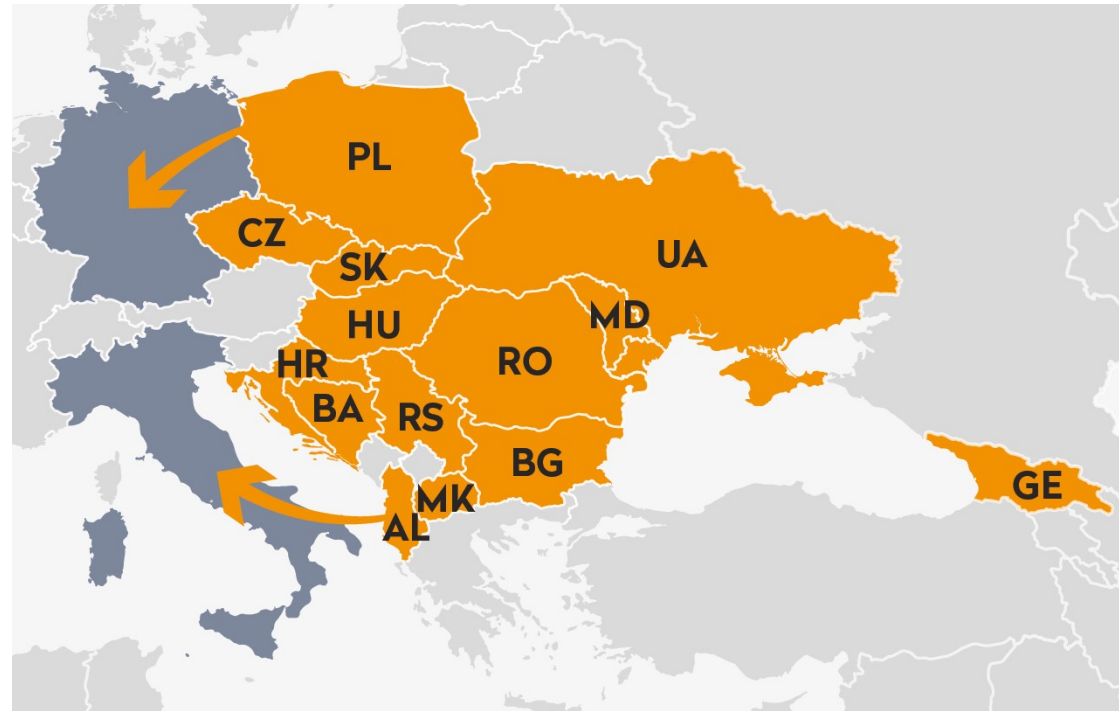

Principals característiques de la indústria regional del tèxtil i del calçat

Tots els països disposen de mà d'obra qualificada i amb experiència.
A la majoria de països*, la indústria del tèxtil i del calçat és encara una de les principals (si no, la principal) font d'ocupació i exportació.
A tots aquests països, hi ha unes condicions legals que afavoreixen els empresaris i permeten una taxa salarial molt baixa i unes relacions industrials poc desenvolupades.

* Albània, Bulgària, Bòsnia i Hercegovina, Croàcia, Geòrgia, Macedònia, Moldàvia, Polònia, Romania, Sèrbia, Eslovàquia, Ucraïna

ELS PRINCIPALS RECEPTORS DE ROBA I SABATES D'AQUESTA REGIÓ SÓN ALEMANYA I ITÀLIA

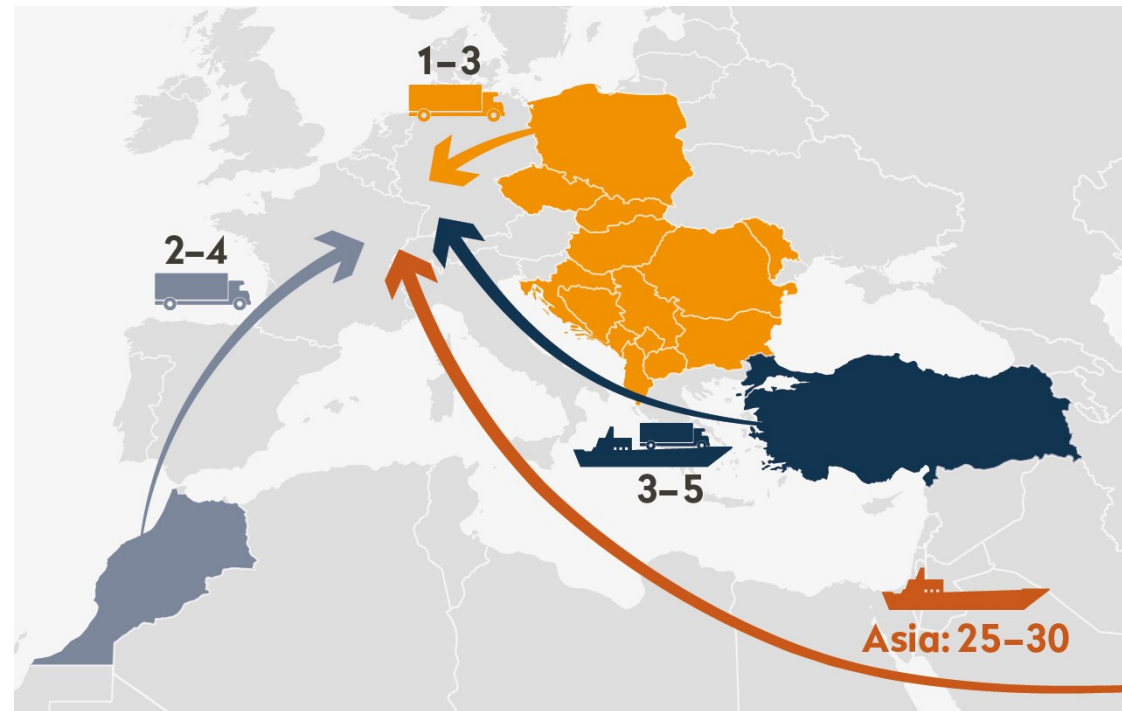

El paper de la regió a les cadenes de distribució globals

La regió ha esdevingut un focus estratègic de producció, especialment per:

- La indumentària de feina
- Les comandes ràpides (producció de proximitat)
- Les comandes petites
- La producció d'alta qualitat per part de marques de qualitat i de luxe

TEMPS D'ENTREGA HABITUAL A L'EUROPA OCCIDENTAL (EN DIES)*

* Estimació. No es té en compte el temps d'entrega; només el del transport.

Diferència salarial de gènere

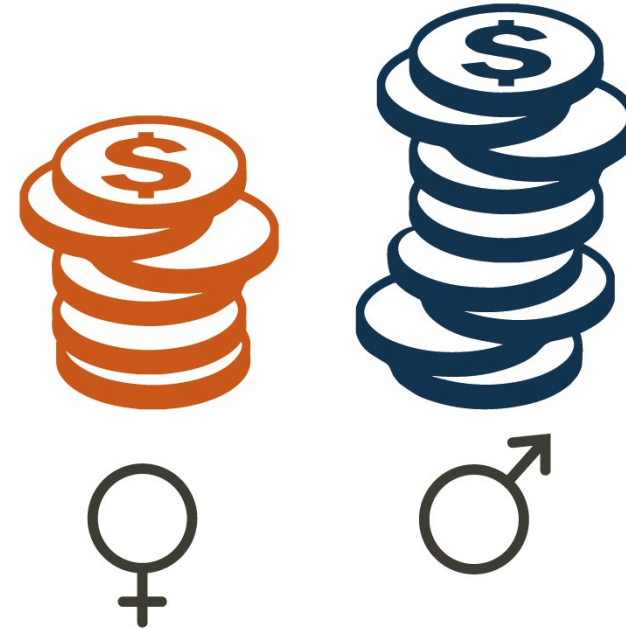
A tots els països, el sector tèxtil és el que disposa d'una pitjor remuneració.

La divisió de la feina als llocs de treball està generitzada.

És difícil fer una estimació del decalatge salarial entre gèneres al sector del tèxtil i del calçat.

Segons estadístiques oficials, la diferència salarial dins del sector de producció industrial en els països d'aquesta regió oscil·la entre un 18% i un 27%.

Font: Luginbühl, Christa/Musiolek, Bettina (2016): [LABOUR ON A SHOESTRING](#). The realities of working in Europe's shoe manufacturing peripheries in Albania, Bosnia-Herzegovina, Macedonia, Poland, Romania and Slovakia, Dresden/Zurich; pàgina 18.

A ESLOVÀQUIA, les dones que treballen a la indústria del cuir i del calçat esportiu guanyen quasi un 50% menys que els homes

La triple càrrega de les dones treballadores

La responsabilitat familiar de tenir un treball remunerat (moltes dones treballadores són les que, amb els seus salaris, sustenten l'economia familiar).

Les feines domèstiques i de cures per al conjunt de la família (incloent-hi la cura de la gent gran i els infants).

L'economia de subsistència per pal·liar els salaris de misèria.

Font: Luginbühl, Christa/Musiolek, Bettina (2014): [STITCHED UP](#). Poverty wages for garment workers in Eastern Europe and Turkey, Clean Clothes Campaign, pàgines 66-69.

SÈRBIA

Perfil complet del país disponible a:

cleanclothes.org/livingwage/europe

> 100.000 treballadores (formals i informals)

Principal destí de les exportacions: Itàlia

Segons articles publicats a diferents mitjans de comunicació, llistes de proveïdors, pàgines web i altres fonts locals, les següents marques i distribuïdores internacionals reben subministraments des de Sèrbia: Armani, Burberry, Calzedonia, Decathlon, Dolce & Gabbana, Ermenegildo Zegna, Golden Lady, Gucci, H&M, Inditex/Zara, Louis Vuitton/LVMH, Next, Mango, Max Mara, Marks & Spender, Prada, s'Oliver, Schiesser, Schöffel, Top Shop, Tesco, Tommy Hilfiger/PVH, Versace. Benetton, ESPRIT, GEOX i Vero Moda (Bestseller) es troben entre les empreses internacionals que s'abasteixen des de les fàbriques investigades, segons les entrevistes realitzades a les treballadores i les pàgines web de les pròpies fàbriques.

SÈRBIA | La veu de les treballadores

“No activaran l'aire condicionat fins que no caiguem mortes davant de les màquines”.

“Li vaig dir a la supervisora que no podia respirar al costat de la màquina. Feia més de 30 graus a la fàbrica i molta més calor quan estàvem treballant amb la màquina. Després de dir-li això, va agafar el tub de fuita de la màquina, el va dirigir cap a la meva cara i la cara de la meva companya, i va dir: Acostumeu-vos-hi, que a fora hi ha molta gent disposada a substituir-vos!”

“Sabem quan algú, com ara una inspectora o una encarregada d'Itàlia, vindrà a visitar la fàbrica, perquè just abans la direcció obre portes i finestres i engega l'aire condicionat. Normalment, les encarregades ens diuen: ‘Qui obri la porta, se'n va a fora directament.’”

SÈRBIA | Escala salarial

189 €

22,880 RSD

Salari mínim legal net, 2017 (a partir de l'1 de gener)

218 €

27,624 RSD

Mitjana salarial neta: indústria del tèxtil (maig de 2017)

256 €

32,374 RSD

Llindar de pobresa, família de 4, 2016 (60% de la mitjana dels ingressos familiars)

278 €

35,094 RSD

Mínim de subsistència, 2016 (cistella bàsica per unitat familiar)

372 €

47,136 RSD

Mitjana salarial neta: total de l'economia (maig de 2017)

652 €

77,828 RSD

Salari "digne" o salari mínim en relació al cost de vida estimat per les treballadores (per mes, família de 4, salari net)

UCRAÏNA

Perfil complet del país
disponible a:

[cleanclothes.org/livingwage/
europe](https://cleanclothes.org/livingwage/europe)

> 220.000 treballadores (formals i informals)

Principal destí de les exportacions: Alemanya

Segons articles publicats a diferents mitjans de comunicació, llistes de proveïdors, pàgines web i altres fonts locals, les següents marques i distribuïdores internacionals reben subministraments des d'Ucraïna: Asos, Adidas, Benetton, C&A, Esprit, Hugo Boss, Inditex/Zara, Kirsten, Liz Claiborne, Mexx, Marks & Spencer, Mart Visser, Next, Oui, Peek & Cloppenburg, Steps, s.Oliver, Saint James, Topshop, Triumph, Tommy Hilfiger/PVH, Walbusch.

UCRAÏNA | La veu de les treballadores

“Per l'electricitat i l'aigua, cada mes la meva família ha de pagar 86 € [l'equivalent al salari mínim legal net i al salari estàndard]”.

“M'agradaria tenir un salari més alt. Ara, com veieu, no em queda cap dent. També m'agradaria tenir una nevera. I que Déu em donés salut”.

“Hi ha cops que no tenim res per menjar”.

“El 8% de les entrevistades han estat de vacances dins del país durant els darrers cinc anys. Tota la resta de persones entrevistades han passat les seves vacances al ‘Mar Verd’ –“treballant a les seves granges”, feia broma un treballador-, i no s'imaginem fent vacances a cap altre lloc”. (Investigador)

UCRAÏNA | Escala salarial

89 €	2'576 UAH	Salari mínim legal net
96 €	2'778 UAH	Mitjana salarial neta de les treballadores entrevistades, amb bonus i hores extres incloses
135 €	3'713 UAH	Mitjana salarial neta més baixa: indústria lleugera (principalment, del tèxtil i del calçat) Desembre de 2016
166 €	4'800 UAH	Mínim ("vital") oficial per a la subsistència 01/12/2016-31/4/2017: adult sense cap discapacitat, edat de treballar, per mes, 3 unitats de consum
190 €	5'212 UAH	Mitjana salarial neta a l'economia Desembre de 2016
378 €	10'356 UAH	Mitjana salarial neta més alta: producció dels principals productes farmacèutics Desembre de 2016
477 €	13'803 UAH	Salari "digne" o salari mínim d'acord amb el cost de vida estimat per les treballadores entrevistades. Per mes, 3 unitats de consum, salari net

HONGRIA

Perfil complet del país disponible a:
cleanclothes.org/livingwage/europe

20.213 treballadores oficialment registrades a la indústria tèxtil (2016)

Estimació: més de 40.000 entre registrades i treballadores informals a la indústria del tèxtil i del calçat

Principal destí de les exportacions: Alemanya

Segons articles publicats a diferents mitjans de comunicació, llistes de proveïdors, pàgines web i altres fonts locals, les següents marques i distribuïdores internacionals reben subministraments des d'Hongria: Bäumlér (Ingolstadt), Gucci, Next, Peter Hahn, Stella McCartney, Strenesse, Tommy Hilfiger (PVH), Wagner (PWT Group).

HONGRIA | La veu de les treballadores

“Hem arribat a un punt en el qual tot el que un treballador pot guanyar és el just i suficient per poder pagar la factura de l'electricitat”.

“Els salaris són exageradament baixos. Ens aixequem molt d'hora, agafem el bus i treballem durant 8 hores per menys de 225 euros al mes, en ple segle XXI. Els treballadors hem d'acceptar tot el que diuen els caps, sense poder queixar-nos ni discutir. Sempre hem de donar-los la raó. I la majoria són dones de més de 50 anys. En definitiva: molt trist”.

"Amb 40 graus de calor, tu ja et sents marejat i malalt; no es pot suportar durant molt de temps. M'atreviria a dir que això és... Inhumà? Perquè això és el que realment penso.”

HONGRIA | Escala salarial

Salari més baix net de les treballadores entrevistades, inclòs els bonus i les hores extres	197	60'000 HUF
Salari mínim legal net (2016)	243	73'815 HUF
Salari mínim legal net de les treballadores qualificades (2016)	282	85'785 HUF
Salari mitjà net al tèxtil, treballadores fabricants de teixits i cuir, d'acord amb les estadístiques oficials (2016)	366	111'150 HUF
Salari més alt net de les treballadores entrevistades, inclòs els bonus i les hores extres	395	120'000 HUF
Mitjana salarial neta a l'economia (sense canvi de feina) (2016)	608	184'952 HUF
Mínim de subsistència per una família (2 adults, 2 infants) (2016)	845	256'995 HUF
Salari "digne" o salari mínim mitjà en relació al cost de vida per una família, tal com l'estimen les treballadores entrevistades (el més baix, estimat en 987€/ 300.000 HUF, el més alt,	1119	340'000 HUF

GEÒRGIA

Perfil del país sencer
disponible a:

cleanclothes.org/livingwage/europe

> 30.000 treballadores (formal i informal)

Destinació d'exportació principal: Turquia

Contràriament a la resta de països, Geòrgia:

- no té legislació laboral,
- no té inspeccions laborals,
- no té cotització de la seguretat social obligatòria.
- va establir per última vegada el salari mínim el 1999.

Estats febles i relacions industrials poc desenvolupades

Alguns dels països més pobres d'Europa, com Sèrbia, ofereixen a cooperacions mundials una multitud de beneficis directes i indirectes, mentre que tenen un control inadequat de les seves pròpies lleis.

Aquests beneficis inclouen salaris mínims molt baixos, una legislació que afavoreix el món del negoci i que restringeix les activitats sindicals, com també subvencions monetàries per a les marques globals en el cas que obrin fàbriques al país.

Aquesta generositat amb el món del negoci desfavoreix la població, i especialment, les treballadores dones.

Els sindicats són significativament febles i la negociació col·lectiva és gairebé inexistent.

Les marques globals es beneficien d'un estat feble i una mà d'obra intimidada i pobra i no practiquen el respecte degut als drets humans.

UE i països en procés d'adhesió a la UE

Mentre la Comissió Europea felicita Ucraïna i Geòrgia per les seves “reformes sense precedents”, presta poca atenció a la situació que estan afrontant les treballadores del país.

A Geòrgia, l'absència d'un sistema de protecció de les treballadores encara no ha sigut abordada per la UE de manera estructural malgrat el conveni d'associació amb Geòrgia.

Un salari mínim establert situat per sota del nivell de subsistència a tots els països

A la pràctica, els governs estableixen salaris mínims que estan

* per sota dels nivells de subsistència oficials i

* per sota dels llindars de pobresa i

* lluny d'un salari digne.

A alguns països, la pujada del salari mínim no compensa l'augment del cost de la vida.

EXEMPLE D'UCRAÏNA: AUGMENT DEL COST DE VIDA, SALARIS D MISÈRIA

Els preus per al consumidor entre 2010 i 2017 van pujar un +134%. Per energia i serveis, els preus ara són més de 5 vegades superiors (+465%).* Com a conseqüència, moltes famílies pobres estan molt endeutades.

De mitjana, l'energia mensual, l'aigua i el cost per la recollida de les deixalles per a un pis sumen fins a 73€*. Gairebé cal l'equivalent d'un salari mínim només per poder pagar aquestes factures. Algunes de les famílies de les treballadores depenen dels subsidis dels serveis públics. Així, de manera indirecta, l'Estat està subvencionant salaris baixos per la producció dels empreses internacionals.

“A la meva família, bàsicament, no mengem carn. Tenim factures de la llum i l'aigua pendents de pagament, que puguen 69 € cada mes que passa. La meva família sobreviu amb dos salaris mínims, la meva pensió de discapacitat de 41 € i el nostre hort.”
Treballadora entrevistada, Ucraïna

Salari mínim encara per pagar a tots els països

EXEMPLES DE VIOLACIONS DE LA LLEI RELATIVA AL SALARI MÍNIM

A Ucraïna i Sèrbia, diversos informes de les treballadores revelen que la majoria no reben el salari mínim legal. És el cas de:

- Una part de les treballadores de GEOX a Sèrbia,
- La majoria de les treballadores sèrbies de Benetton's, Esprit's, Bestseller's/Vero Moda, proveïdors i subcontractistes i de treballadores ucraïneses de Triumph.

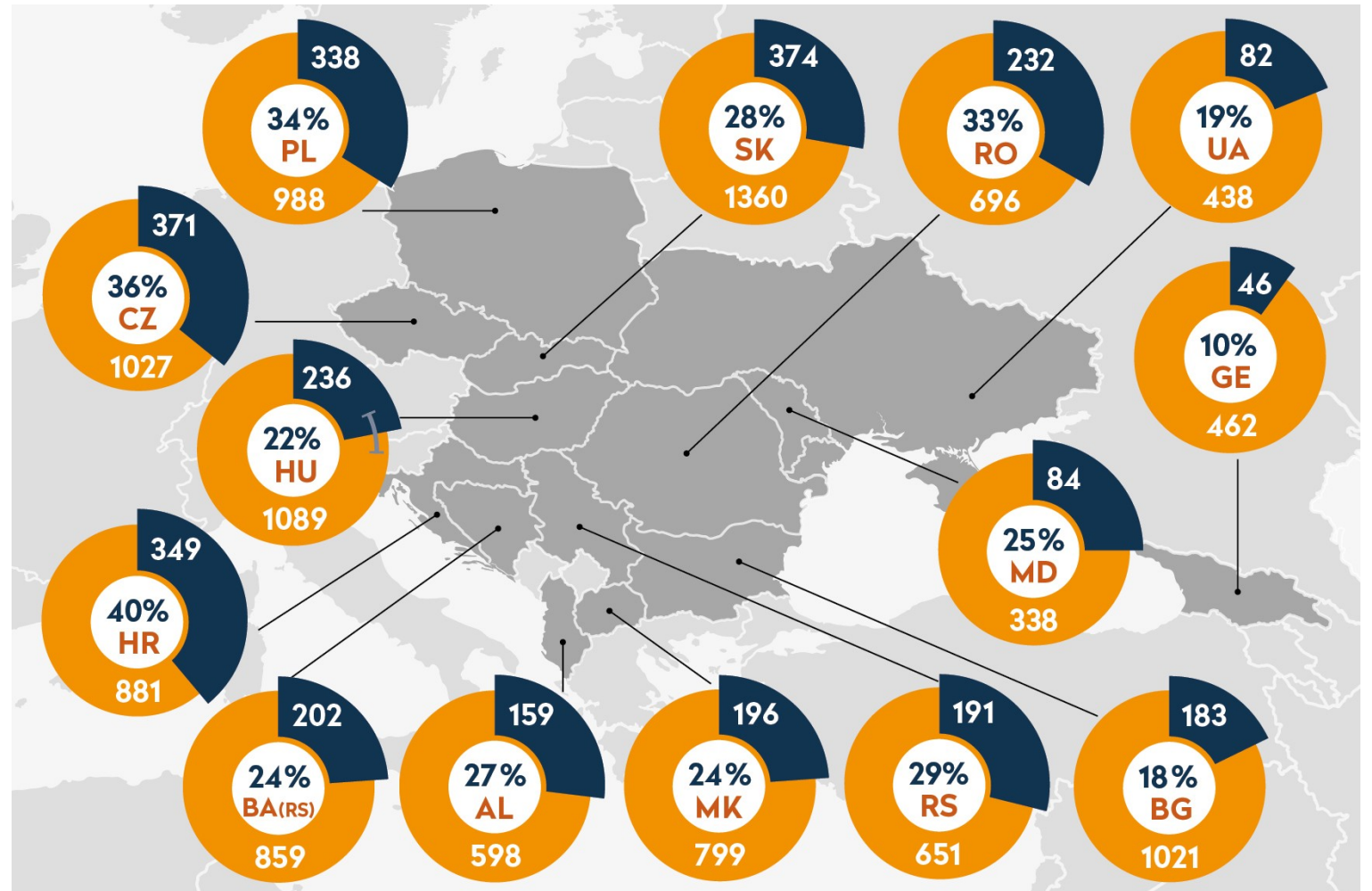
Mentre l'impagament del salari mínim legal ocorre freqüentment a Bòsnia i Hercegovina, Macedònia, Hongria, Moldàvia, Bulgària, i Romania, a Ucraïna, Sèrbia i Albània és la norma per a la majoria de les treballadores.

La bretxa entre el salari mínim legal i el salari digne

Llegenda

- Salari mínim legal net*
- Estimació del salari digne segons les treballadores entrevistades*
- % Salari mínim legal net com a percentatge de l'estimació del salari digne*

*Notes: Salari mínim net d'octubre de 2017 (a menys que s'indiqui el contrari). Salari digne estimat de 2017 (AL, MK, RS, UA), 2016 (BA (RS), HU, PL, RO, SK), 2015 (CZ) o 2013 (BG, HR, GE, MD). Tipus de conversió de l'1 d'octubre de 2017. CZ: el salari net canvia en funció de l'estatus de la família i pot ser encara més alt. El salari mínim net utilitzat aquí s'aplica a una treballadora sense infants. BA (RS): No es pot excloure la possibilitat d'un salari mínim més baix en el sector del tèxtil a causa d'un acord dins d'aquest sector. GE: No hi ha cap salari mínim realista pel sector. La xifra utilitzada aquí és el salari mínim brut pel sector públic (135GEL). El salari mínim pel sector privat només és del 20 GEL=7 €. HU: salari mínim net i estimació del salari digne de 2016. El salari digne estimat segons les treballadores entrevistades varia entre 300.000 i 400.000 HUF. Per a aquest càlcul, s'ha utilitzat la xifra mitjana de 340.000.

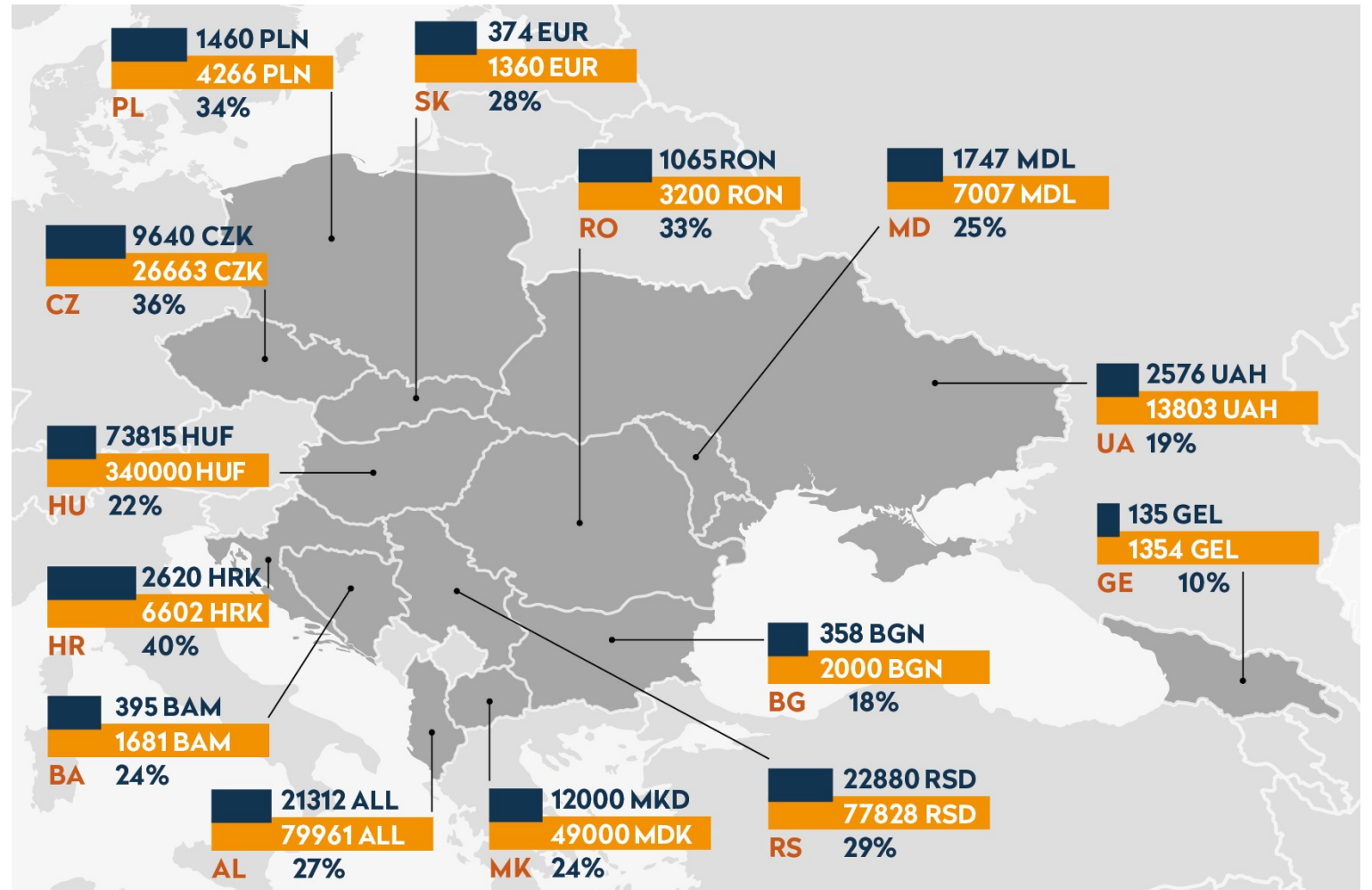

La bretxa entre el salari mínim legal i salari digne

Llegenda

- Salari mínim legal net*
- Estimació del salari digne segons les treballadores entrevistades*
- % Salari mínim legal net com a percentatge de l'estimació del salari digne*

*Notes: Salari mínim net d'octubre de 2017 (a menys que s'indiqui el contrari). Salari digne estimat de 2017 (AL, MK, RS, UA), 2016 (BA (RS), HU, PL, RO, SK), 2015 (CZ) o 2013 (BG, HR, GE, MD). Taxes de conversió vàlides a partir de l'1 d'octubre de 2017. CZ: el salari net canvia en funció de l'estatus de la família i pot ser encara més alt. El salari mínim net utilitzat aquí s'aplica a una treballadora sense infants. BA (RS): No es pot excloure la possibilitat d'un salari mínim més baix en el sector del tèxtil a causa d'un acord dins d'aquest sector. GE: No hi ha cap salari mínim realista pel sector. La xifra utilitzada aquí és el salari mínim brut pel sector públic (135GEL). El salari mínim pel sector privat només és del 20 GEL=7 €. HU: salari mínim net i estimació del salari digne de 2016. El salari digne estimat segons les treballadores entrevistades varia entre 300.000 i 400.000 HUF. Per a aquest càlcul, s'ha utilitzat la xifra mitjana de 340.000.

Cares de la pobresa

Principals estratègies de les treballadores per manegar-se-les amb salaris tan baixos:

- Agricultura de subsistència
- Endeutament: reestructuració constant de préstecs a tipus d'interès summament alts
- Migració laboral cap a l'oest

OFERTA DE PRÉSTECOS A PROP D'UN LLOC DE PRODUCCIÓ D'UNA MARCA A ROMANIA

La responsabilitat d'Alemanya, Itàlia i altres països europeus

Als anys 70, un grup liderat pels governs alemany i italià va iniciar l'anomenat "OPT" ("Outward Processing Trade") de la UE amb Europa central, Europa de l'est i el sud-est europeu.

L'objectiu: externalitzar la producció tèxtil generadora d'alts nivells ocupació i protegir la indústria tèxtil als diferents països.

La conseqüència: condicions de treball indignes i salaris baixos en fàbriques de roba a l'Europa central, a l'est i el sud-est europeus, així com acomiadaments al sector tèxtil de l'oest europeu.

Avui en dia, el sistema de l'OPT, amb condicions de treball precàries i salaris baixos, és el que preval, i les empreses alemanyes i italianes encara són les receptores més importants de roba i calçat d'aquesta regió.

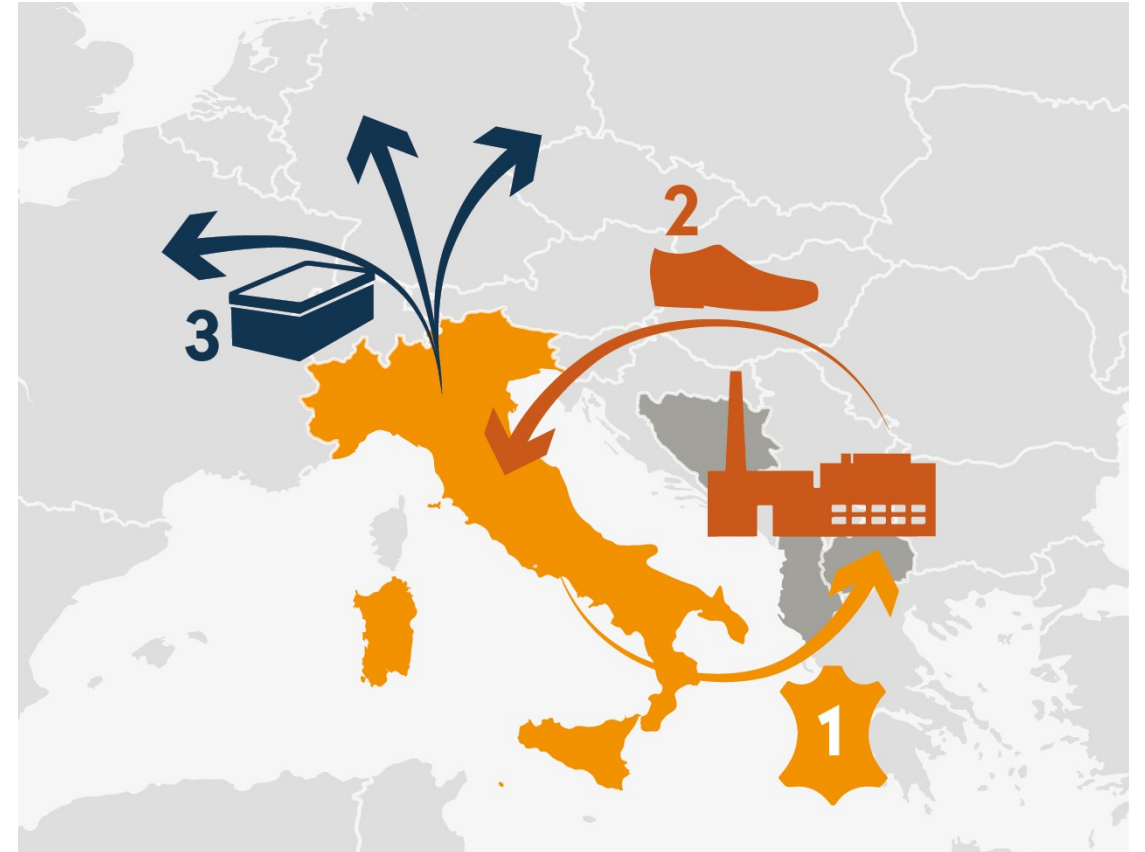
Per poder subsistir, moltes persones de famílies de treballadores tèxtils acaben migrant a Alemanya, Itàlia i Europa de l'oest per treballar com a jornaleres, o bé per ocupar altres llocs de treball informals i precaris. Això encara complica més la vida de les familiars que van romandre als països d'origen, especialment en el cas de les dones treballadores.

OPT producció de sabates

A tots els països, la producció predominant i el sistema comercial de la indústria tèxtil i del calçat és l'Outward Processing Trade OPT ("Lohn", "Ishleme", "Façon").

Llegenda

- Les marques italianes lliuren "inputs" als països de la regió amb salaris inferiors
- Les marques italianes tornen a importar les sabates
- Els últims passos, com ara l'empaquetament i l'etiquetatge, es fan a Itàlia, abans de vendre les sabates en mercats europeus.

OPT producció de teixits

Les marques alemanyes són les principals empreses que utilitzen l'OPT per a la producció de roba.

Llegenda

- Les marques alemanyes lliuren "inputs" als països de la regió amb salaris inferiors
- Les marques alemanyes tornen a importar els articles
- Els últims passos es fan a Alemanya, abans de vendre els articles en mercats europeus

Recomanacions

A les marques/minoristes:

- Pagar un salari digne.
- Treballar amb els proveïdors/ subcontractistes per fer front a les violacions de drets denunciades.
- Posar en pràctica el respecte als drets humans.

Als governs dels països de producció:

- Assegurar el compliment de la legislació laboral
- Establir un salari mínim que estigui en acord amb el cost real de la vida.
- Donar suport a un sistema de centres d'assessorament jurídic allà on es concentren les fàbriques del tèxtil i del calçat.

A la UE:

- Desenvolupar una política de salari mínim que respecti la Carta Social Europea i els acords internacionals pels drets humans.
- Desvincular l'atorgament de crèdits de les polítiques salarials restrictives als països deutors.
- Vincular els acords de comerç i associació, com també l'EuropeAID, amb el garantit compliment de les lleis laborals i els drets humans al món del treball.

Metodologia

Per a l'elaboració d'aquest sumari, que recull informació sobre les darreres investigacions en la matèria, s'ha dut a terme una exhaustiva activitat de recerca des de les oficines de Sèrbia, Hongria i Ucraïna. Per tal d'actualitzar les dades existents en relació a d'altres països, hi van contribuir també alguns equips locals d'aquests territoris.

A Hongria, el treball de camp es va fer en tres fàbriques durant els mesos de juny i juliol de 2016: s'hi van entrevistar 30 treballadores fora de la fàbrica. A Ucraïna, es van realitzar 35 entrevistes amb treballadores de quatre fàbriques al febrer-març de 2017, també a l'exterior dels seus llocs de treball. A Sèrbia, s'hi van fer 48 entrevistes amb treballadores de quatre fàbriques entre juny i setembre de 2017. Gràcies a haver fet les entrevistes fora de les fàbriques, es va poder garantir la protecció i anonimat de les persones entrevistades. A tots els països, les investigadores van tenir moltes dificultats per trobar treballadores que volguessin parlar. Les treballadores estaven intimidades, i moltes d'elles, espantades. Tota la informació utilitzada s'ha agafat dels perfils dels països exposats aquí: cleanclothes.org/livingwage/europe

Autores d'aquesta presentació: Bettina Musiolek, David Hachfeld

Autores dels perfils dels països: Bojana Tamindžija, Stefan Aleksić, Oksana Dutchak, Artem Chapeye, Bettina Musiolek, Olívia Béládi, Emese Gulyás

Les cites utilitzades servir en aquest document no pertanyen a les individus que apareixen a les fotos. A més a més, aquestes individus no estan vinculades de cap manera a les persones entrevistades com a part de la nostra recerca.

Contactes i més informació

Bojana Tamindzija (Sèrbia)

bojana.tamindzija@gmail.com

Oksana Dutchak (Ucraïna)

ok.dutchak@gmail.com

Emese Gulyás (Hongria)

tve@tve.hu

Bettina Musiolek (coordinació regional)

Bettina.musiolek@einewelt-sachsen.de

Per més informació i fitxes tècniques dels països:

cleanclothes.org/livingwage/europe

Crèdits: Karin Hutter (grafisme) i Yevgenia Belorusetz (fotos)

